

Förbrytaren.

(Der Verbrecher von Cesare Lombroso. In deutscher Bearbeitung von M. O. Fraenkel. Hamburg, 1887.)

Det torde vara på sin plats att i denna tidskrift lemna en kort redogörelse för ofvannämnda arbete, som utgör så att säga förbrytarens naturhistoria. Äfven om vi ej kunna gilla de djerfva teorier, som framkastas af den berömde italienske fysiologen och antropologen, äfven om vi i många fall rygga tillbaka för de slutsatser, hvartill han på grund af iakttagelser och experiment kommer, så röjer dock detta verk en så djup inblick i förbrytarens väsen, att det särskildt för den praktiske fängvårdsmannen bör vara af värde att få kännedom om detsamma.

Förf. söker först uppvisa, att en tydlig analogi mellan orsakerna till hvad vi kalla brottsliga handlingar hos människor och hos djur förefinnes. Hos båda äro nemligen kärlek, hämndlystnad och slägtets för starka tillväxt (överbefolkning) äfvensom ärftliga anlag de vanligaste anledningarne till våldsgerningar och förgripelser mot eganderrätten. Äfven fysionomien hos de blodtörstigaste rofdjuren kan jemföras med vissa utmärkande anletsdrag hos förbrytaren.

Vidare gör förf. en grundlig utredning af vildars och urfolks förhållande till brottet och prostitutionen samt visar, att hos dem något rättsmedvetande, i den betydelse vi fästa

vid detta ord, ej finnes. Hos dessa lågt stående menniskor äro nemligen förgripelser mot det häfdvunna de enda verkliga förbrytelsena, äfven om dessa handlingar enligt vår uppfattning äro fullkomligt oskyldiga. Grunden härtill torde ligga i vildens såväl som barnets motvilja för allt nytt.

Föräldrar och pedagoger skola gifva förf. rätt uti, att redan hos barnen framträda brottsliga anlag, som likna den födde förbrytarens. Vrede, hämnbegär, svartsjuka och afundsamhet äro starkt utvecklade hos barnen äfven i de spädate lefnadsåren, och lögnaktighet är tyvärr ett utmärkande drag hos de små. Till denna sistnämnda last äro dock föräldrarne ofta skulden, i det de sjelfva ljuga för de sina. En af de vanligaste orsakerna är emellertid barnens af drifter beherskade väsen och deras mindre djupa känsla för sanningen, i hvilket fall de äro att jemföra med vildar och brottslingar. Och å andra sidan kan sägas, att grofva förbrytare redan i barndomen visat uppenbar brottslighet, i synnerhet grymhet.

Genom mätningar och undersökningar i öfrigt har förf. kommit till det resultat, att hos 58 pct. minderåriga följande anomalier förekomma: utstående öron, låg och hårbeväxt panna, oregelbunden hufvudskål, stor underkäke och snedt ansigte, hvilka anomalier, med undantag af den hårbeväxta pannan, sammanfalla med degenerationstecken hos den fullväxte förbrytaren. Af dessa undersökningar framgår äfven, att de sedliga anomalier, som hos fullväxta kallas brott, hos barnet mycket ofta förekomma men genom lämplig uppfostran så småningom undanrödjas. Denna uppfostran bör enligt förf:s åsigt ej så mycket bestå uti inprentande af moraliska lärosatser hos de unga, ej heller uti kroppslig aga utan fast mer taga hänsyn till barnasinnets bildbarhet och starkt utvecklade efterhärminningsbegär och sålunda lägga an på att så mycket som möjligt utsätta det för goda inflytelser. Vidare är det af stor vikt, att det unga släktet får uppväxa under gynsamma yttre

förhållanden beträffande bostad, föda o. d. Så kallade korrektionsinrättningar och räddningsinstitut för vanartiga minderåriga blifva ofta förderfbringande, emedan så många onda element hopas på ett inskränkt område, och förf. kommer till det nedslående resultat, att uppfostran väl kan skydda barnet från att dess odygder öfvergå i laster, men naturen hos de individer, som äro födda med perversa drifter, kan den dock ej ändra.

Uti andra delen af sitt arbete går förf. brottslingen så att säga in på lifvet och redogör för dennes rent kroppsliga egendomligheter.

Sålunda visa sig anomalier i förbrytares kranier vara särdeles talrika, och antropometriska undersökningar ådagalägga, att måtten på dessa kranier mera öfverensstämma med dem hos dårar än hos normala individer och att förbrytarne äfven i detta afseende likna förhistoriska och lågt stående menniskor.

Endast undantagsvis påträffas regelbundna och sköna anletsdrag bland medlemmar af förbrytareklassen; men i allmänhet förete de en egendomlig, föga tilltalande ansigtstyp. De mest betecknande dragen äro: utstående öron, tjockt hufvudhår, klen skäggväxt; hvulfd panna, framspringande kindknotor och starkt utvecklad underkäke — kortligen en mongolisk eller stundom negerliknande typ. Men hvad som tydligast kännetecknar och förräder förbrytaren är onekligen blicken, ty om han också kan beherska sina anletsdrag, så röjer dock uttrycket i ögonen hans innersta väsen. För att bedöma, huruvida jag har en förbrytare framför mig eller icke, säger Vidocq, behöfver jag ej se hela hans ansigte: det är tillräckligt för mig att uppfånga hans ögonkast. — Hos tjuften och bedragaren är blicken sålunda osäker och irrande, hos mördaren liknar den kattens. En öppen och ärlig blick påträffas nästan aldrig hos brottslingar till yrket.

Af de omfattande undersökningar (på omkring 4000 fångar), som förf. till stor del sjelf verkställt, framgår, att

förbrytare, i synnerhet tjuftar, stå på ett lägre utvecklingsstadium än vanliga människor. Utom af de vanliga degenerationstecknen bekräftas detta äfven deraf, att hjernan hos de förre i allmänhet är mindre än hos normala och att den med afseende på vindlarne företer flere afvikelser.

Undersökning af 800 vanliga, ostraffade människor visar, att degenerationstecken i hufvudskålens och ansigtets bildning visserligen förekomma äfven hos dessa men dock ingalunda så ofta som hos förbrytare. Dessutom visa ofta förekommande skelögdhet, svåra rubbningar i kroppens väfnader, hjert- och leverlidanden m. m., att vi i förbrytaren hafva att göra med en människa, som af hämnad utveckling eller förvärfvad sjukdom, i synnerhet i nervcentra, redan från början af sin tillvaro försatts i ett anomalt tillstånd — kortligen med en verkligt kroniskt sjuk människa.

I tredje delen sysselsätter sig förf. med förbrytarens organiska och andliga lif och finner, att dennes psykiska egendomligheter utgöra ett väsentligt stöd för förut främställda åsichter om hans rent kroppsliga beskaffenhet. Ett betecknande drag hos förbrytare, i synnerhet hos blodtörstiga och ofta återfallande individer, är deras vana att tatuera sig. De osedliga, ofta hela kroppen betäckande bilderna samt den fåfänga och okänslighet för smärta detta bruk förråder, erinra tydligt om vilda folkslags skaplynne och seder. Deras okänslighet bevisas för öfrigt genom direkta iakttagelser, af hvilka äfven framgår, att den högra kroppshalfvan är mindre känslig än den venstra. Särskildt förekommer vensterhändthet tre till fyra gånger så ofta hos brottslingar som hos normala människor.

Utmärkande för förbrytarens sinnesförfattning är deras likgiltighet för andras lidanden och deras hårdhertenhet, hvilket är ett bevis för deras andliga känslolöshet.

Af det föregående följer dock ingalunda, att förbrytare helt och hållet sakna känslor, men dessa äro vanligen häftiga och föga varaktiga. Hvar och en som haft någon

beröring med dessa olyckliga varelser, vet allt för väl, hur intagna de äro af högmod och fåfänga, hur de yfvas öfver sina missgerningar och hur hämdkänslan sjuder inom dem. Begäret efter starka drycker är på en gång orsak till och en följd af brottet. Några begå brott för att skaffa sig medel till ett rus, under det andra berusa sig för att få mod att utföra påtänkta brott. Krogen är förbrytarenes samlingsplats. Der uppgöra de sina samhällsfientliga planer och förslösa vinsten af sina brott. För många af dem är den det enda hem de känna, och värden är deras bankir, i hvars händer de anförtro sin oredliga vinst.

Hämdlystnad, fåfänga, dryckenskap, spel och vällust äro med ett ord de starkaste drifljedarne till förbrytarens handlingar. Han vet visserligen i allmänhet, hvad rätt är, men han har ingen känsla därför.

Och att den, som beherskas af så starka drifter och hvars rättskänsla är så förslöad, ofta återfaller i brott, är ej att undra på. Mot denna kräfts-kada hjälper intet nu existerande fängelsesystem; tvärtom bära fängelserna sjelfva till stor del skulden till de gång på gång upprepade brotten, cellfängelserna ej ens undantagna. De som oftast återfalla äro upprorsmän, tjuvar, bedragare, våldsvärkare och mordbrännare, och bilda vaneförbrytarens stora klass. Hos dessa beklagansvärda menniskor, i synnerhet yrkestjuvarne, saknas all sedlig känsla, och deras uppfattning af pligt och rätt är förvänd. Deras ånger är ej mycket att lita på, och vanligen är det de mest förhärdade förbrytare, som i fängelset uppföra sig bäst. Erfarenheten har gifvit vid handen, att mer än en tredjedel direkt visar sin brist på ånger genom den fräckhet, hvarmed denna kategori omtalar sina brott — en annan tredjedel indirekt genom att hårdnackadt förneka desamma. Och om hos den återstående tredjedelen känslan af rätt och orätt ej är helt och hållet utslöcknad, så är den dock hämmad och förslappad af lidelser och dåligt lefverne, ty det är af lidelser de grofve brottslingarne beherskas.

Vid försök att återupprätta dessa fallne bröder borde man därför mera lägga an på deras känslor än deras förstånd, i synnerhet som detta hos dem ej får anses vara normalt och riktigt. Om också ett brott utföres med stor skicklighet, så är detta mera en följd af trägen öfning och en viss slughet än af något öfverlägset förstånd.

Vaneförbrytaren är i sjelfva verket ej en fullt normal person: han är nemligen behäftad med en själssjukdom, som af engelsmännen kallas *moral insanity*. Ett indirekt bevis för detta påstående är den omständigheten, att uppenbart moraliskt vansinne så sällan förekommer på dårhusen och så ofta i fängelserna. Direkt visar sig likheten mellan moraliskt vansinnige och förbrytare med afseende på kroppsvigt, kraniets form, anletsdrag, smärtlöshet o. s. v. Det tidiga framträdandet af brottslighet, ofta redan i de späda barnåren, är också gemensamt för de båda typerna.

Redan länge hafva kriminalogerna erkänt, att fallandesot (epilepsi) haft ett stort inflytande på brottsligheten hos individer behäftade med denna sjukdom. Men Lombroso går vida längre och påstår, att i det eleptoida tillståndet sammanträffa såväl det ofvannämnda moraliska vansinnet som förbrytarenaturen och bilda med detta en enda naturlig familj. Genom direkta undersökningar har han nemligen funnit en märklig öfverensstämmelse mellan dessa tre kategorier med afseende på kroppslängd, vikt, hufvudskålens och hjernans beskaffenhet, anletsdrag (>förbrytaretypen*), degenerationstecken, känslighet och venstersidighet. Likheten m. a. p. själstillståndet är emellertid den mest betecknande. De epileptiske äro nemligen fulla af motsatser: djurisk slöhet aflöser rastlös verksamhet, den ena stunden tror sig epileptikern vara Napoleon den store, den nästa en i stoftet krypande slaf o. s. v., hvilket allt förklaras af samma sjukliga retlighet, som iakttages såväl hos brottslingar som ock hos moraliskt vansinnige. Äfven statistiken talar för vaneförbrytarens identitet med den epileptiske, ehuru sjukdomen hos den förre är maskerad.

På grund af sina undersökningar kommer förf. till den

slutsats, att medfödd (nedärfd) brottslighet och moral insanity ej äro annat än varianter af epilepsi. De moraliskt vansinnige såväl som förbrytarna beherskas i sjelfva verket af en impulsiv mani, som på mångahanda sätt finner sitt uttryck. Nästan alla dessa anses dock fullt tillräkneliga och bestraffas enligt lag för sina brott, ehuru deras vilja är ofri.

Förf. vill ej ens erkänna, att viljan hos den vanliga, oförvittliga människan är fri i den mening, som metafysikerna fästa vid detta ord, utan hennes handlingar äro i sjelfva verket betingade af motiv och begär, som ej strida mot det allmänna bästa eller den enskildes rätt. De onda drifterna tyglas nemligen af ärelystnad, fruktan för straff och vanära, af kyrkans band eller ock af ärfda och ännu mer af genom en oafslätlig själsgymnastik stärkta seder. Allt detta förmår dock intet öfver de af en obetvinglig mani beherskade moraliskt vansinnige och naturlige förbrytarna, och detta är orsaken till, att de senare så ofta återfalla.

Brottet framträder i sjelfva verket som en naturföreteelse på samma sätt som kroppsliga lyten och sinnessjukdomar, af hvilka senare det ofta är en sorglig afart.

Denna förf:s uppfattning af brottet såsom en naturföreteelse, hvilken, om den vunne allmänt erkännande, skulle framkalla en fullständig omhävning i våra strafflagar och fångvårdsförhållanden, har helt förklarligt funnit ej blott anhängare utan äfven afgjorda motståndare bland rättslärd, psykiatrer och antropologer.

I alla händelser är arbetet af mycket stor betydelse, emedan det påpekar nya metoder för undersökningar på ett hittills föga utforskadt område.

I andra bandet af sitt vidtomfattande verk behandlar prof. Lombroso de förbrytare, som begå sina brott öfverlagdt och under inflytelse af plötsligt uppväckta lidelser, äfven som tillfällighetsförbrytare och dårar, och skola vi måhända framdeles lemna en redogörelse för resultatet af hans forskningar äfven i dessa afseenden.

Albert Montgomery.